

Eli Harju

**”FOLLOW THE REAPER UNTIL THE
POINT OF NO RETURN”**
metallimusiikki ja kuolema Alexi Laihoa koskevan
journalismin diskursseissa

TIIVISTELMÄ

Eli Harju: "Follow the reaper until the point of no return": metallimusiikki ja kuolema Alexi Laihoa koskevan journalismin diskursseissa
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Viestinnän monitieteinen tutkinto-ohjelma
Toukokuu 2022

Tarkastelen tutkielmassani muusikko Alexi Laihosta kirjoitettuja journalistisia juttuja ennen ja jälkeen hänen kuolemansa. Tarkoitukseni on tutkia hänen suurelle yleisölle välitetyn julkisuuskuvansa sisältöä ja muuttumista.

Laihon pääasiallinen yhtye Children Of Bodom saavutti kansainvälistä menestystä, mutta sen musiikkityyli äärimetalli saattaa kantaa negatiivisia konnotaatioita. Myös Laiho itse oli monitahoinen hahmo, joka toisaalta valittiin useasti maailman parhaaksi kitaristiksi mutta toisaalta puhui julkisesti mielenterveys- ja päihdeongelmistaan.

Pyrin diskurssianalyysin keinoin selvittämään, miten hänen julkisuuskuvansa vaikuttivat metallimusiikki ja siihen mahdollisesti liittyvät ennakkokäsitykset, ja toisaalta miten julkisuuskuva muuttui hänen menehdyttyään vuoden 2020 lopussa.

Aineistonani on yhteensä 63 artikkelia Helsingin Sanomista ja Ilta-Sanomista vuosilta 2019–2021. Artikkeleista 22 on julkaistu ennen Laihon kuolemaa ja 41 sen jälkeen. Valitsin lehdet kokonaistavoitavuutensa perusteella ja siten, että sain mukaan sekä sanoma- että iltapäivälehdet. Musiikkilehdet jätin kokonaan aineiston ulkopuolelle, koska yksi olennainen osa tutkimustani olivat paitsi mahdollisimman suuri yleisö, myös metalliin liittyvät ennakkokäsitykset, joita niissä ei olisi välttämättä esiintynyt.

Löydösteni perusteella Laihon julkisuuskuvaa hänen eläessään dominoivat metallimusiikkiin ja menestykseen liittyvät elementit. Nämä eroavat toisistaan sekä kielenkäytön että sisällön rikkaudessa. Laihon kuoleman jälkeen nämä elementit sekoittuvat osittain, ja niiden rinnalle nousee inhimillisyyttä korostavia elementtejä, jotka laajentavat hänestä välitettyä kuvaa. Niiden lisäksi alkaa ilmetä myös kuolemaan ja kuolemattomuuteen viittaavia elementtejä, jotka toisaalta tuovat ilmi konkreettisen kuoleman peruuttamattomuuden, mutta toisaalta korostavat ennen kaikkea sitä, että hänet muistetaan ja hänen taiteellinen työnsä jäi kaikesta huolimatta jäljelle.

Avainsanat: diskurssianalyysi, Alexi Laiho, metallimusiikki, kuolema, journalismi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Living Dead Beat – muuttaako kuolema julkisuuskuvaa?	2
1.2	Halo of Blood – metalli musiikkina ja myyttikokoelmana	3
1.3	Everytime I Die – kuoleman esittäminen journalismissa	7
2	AINEISTO JA MENETELMÄT	10
2.1	Hate Crew Deathroll – tekstiaineisto	10
2.2	Platitudes and Barren Words – diskurssianalyysi menetelmänä	11
3	ANALYYSI.....	13
3.1	I Worship Chaos – mediatekstien diskurssi ennen Laihon kuolemaa. 13	
3.1.1	Hate Me! Äärimetallin elementit	13
3.1.2	Bodom Beach Terror – menestyksen elementit	15
3.2	Under Grass And Clover – mediatekstien diskurssi Laihon kuoltua ...	16
3.2.1	In Your Face – menestyksen ja äärimmäisyyden kohtaaminen? 16	
3.2.2	Wrath Within – äärimetallin elementin muutos.....	17
3.2.3	Mask Of Sanity – inhimillisyyden elementtien nousu	18
3.2.4	Are You Dead Yet? Kuoleman ja kuolemattomuuden elämän elementit	19
3.3	Bastards Of Bodom – metalli, kuolema ja diskurssin muutos tutkimustuloksissa	20
4	POHDINTAA JA AVOIMEKSI JÄÄVIÄ KYSYMYKSIÄ	22
5	LÄHTEET	24

1 JOHDANTO

*”Death be not proud, though some have called thee
Mighty and dreadful, for, thou art not soe.”*

Näillä sanoilla alkaa John Donnen vuonna 1633 julkaistu sonaatti Sonnet X, ja niitä lainaa avaussanoikseen Children Of Bodom -yhtyeen albumi Follow The Reaper vuodelta 2000.¹

Children Of Bodom oli vuosina 1997–2019 toiminut suomalainen metalliyhtye, joka menestyi myös ulkomailla. Sen perustaja, soolokitaristi ja säveltäjä Alexi Laiho valittiin monta kertaa maailman parhaiden kitaristien listalle.

Yhtye hajosi vuonna 2019 ja Alexi Laiho menehtyi yllättäen vuoden 2020 lopussa. Tapahtuma järkytti laajasti ja sai mediahuomiota paitsi yllättävyytensä ja Laihon laajan fanipohjan vuoksi, myös siksi, että Laihon hautaamisesta käytiin pitkä kiista hänen perheensä ja entisen puolisonsa välillä.

Musiikissa menestymisen lisäksi Laiholla oli myrskyisä elämä. Hän puhui julkisesti mielenterveys- ja päihdeongelmistaan ja ollut haastateltavana useissa kirjoissa (mm. Error – Mielen häiriöitä, 2016). Hänen elämäkertansa ilmestyi Petri Silaksen kirjoittamana vuonna 2019 ja kertoi paitsi hänen musiikillisesta toiminnastaan, myös vaiheistaan kodittomana, päihteidenkäytöstään ja naissuhteistaan.

¹ Tutkielmani pääotsikko on myös kappaleesta Follow the Reaper, ja alaluvut on nimetty muiden Children Of Bodomin kappaleiden mukaan.

Laihoon liittyy siis ihailua ja rock-mystiikkaa, mutta myös traagisuutta ja hankalia teemoja. Laiho menehtyi vain 41-vuotiaana, ja oli juuri aloittanut uuden bändinsä kanssa keikkailun. Toisaalta Laihon musiikkityyli oli melko väkivaltaista metallia, jota saatetaan julkisessa keskustelussa pitää jopa kuuntelijoilleen vahingollisena. Hänen omaankin julkisuuskuvansa kuuluivat muun muassa runsas alkoholin käyttö ja kiroilu. Laiho itse nimitti Children Of Bodomin musiikkia ei-radioystävälliseksi äärimetalliksi ja yhtyeen menestystä ”keskisormeksi isolle medialle” (Sirén 2008). Myös Laihon kuolinsyy oli alkoholin aiheuttamat sairaudet, mikä saattaa herättää monenlaisia reaktioita yleisössä ja journalisteissa.

1.1 Living Dead Beat – muuttaako kuolema julkisuuskuvaa?

Analysoin tutkielmassani Alexi Laihosta kertovia journalistisia juttuja ennen ja jälkeen hänen kuolemansa. Tarkoitukseni on tutkia sitä, millainen kuva hänestä luotiin niin sanotulle suurelle yleisölle, ja muuttuiko se hänen kuolemansa myötä.

Lähtöoletukseni on, että jonkinlainen muutos lehtijuttujen sävyssä tapahtui. Tapa kirjoittaa metallimusiikista ja -muusikoista lehdistössä voi olla vaihteleva ja ristiriitainen. Sekä metallimusiikin kuuntelijat että niin sanotut ulkopuoliset liittyvät genreen ajatuksen jonkinlaisesta kapinoinnista ja ”vastavirtaan kulkemisesta” (Laurin 2012, 56). Toisaalta nimenomaan Suomessa kotimaisella metallilla on ollut erityisasema, ja siihen liitettiin omanlaisensa menestyksen kaanon eli toistuva tarina, joka laajasti mielletään todeksi tai oikeaksi tavaksi puhua aiheesta (Karjalainen ja Sipilä 2016).

Kuolleista kirjoittamiseen puolestaan liittyy omanlaisiaan ohjeita ja käytäntöjä. Journalistin ohjeiden kohdan 28 mukaan kuolemantapauksista uutisoitaessa on noudatettava hienotunteisuutta ja jokaisen ihmisarvoa on kunnioitettava. Näiden rikkomisesta on annettu myös langettava päätös: sen mukaan Kaarina Hazardin kolumni Iltalehdessä käsitteli Tony Halmetta tavalla, joka rikkoi hyvää journalistista tapaa (Julkisen sanan neuvosto 2010).

Tarkalleen ottaen tutkimuskysymykseni on siis kolmiosainen tai -vaiheinen.

1. Millaisia metallimusiikkiin ja tähteyteen liittyviä tarinoita Alexi Laihoon liitettiin hänen eläessään?
2. Miten ne ilmenevät hänen kuolemansa jälkeen kirjoitetuissa valtavirran lehtijutuissa ja mitä muita tarinoita niiden rinnalle ilmestyi?
3. Miten nämä eroavat?

Jätän tutkimusaineiston ulkopuolelle musiikkilehdistön kirjoitukset Laihosta. Varsinaisessa rockjournalismissa fanin ja asiantuntijan rajat usein sekoittuvat, jolloin journalistikin voi toimia alakulttuurin sisältä käsin (esim. Mäkelä 2007). Musiikkilehdet sisältävästä aineistosta olisi siis mahdotonta erotella niitä, joissa toimittaja mieltää itsensä artikkelin kohteen kanssa samaan alakulttuuriin. Kiinnostavaa oman tutkimukseni kannalta on nimenomaan se, onko kirjoituksissa havaittavissa jonkinlaista välimatkaa valtavirran ja alakulttuurin välillä.

Pyrin erottamaan aineistosta diskurssianalyysin keinoin toisaalta metallimusiikkiin ja toisaalta kuolemaan liittyviä toistettuja tarinoita tai ilmaisutapoja ja niiden kautta vertailemaan välittyneen kuvan muutosta. Tutkimukseeni ei varsinaisesti kuulu sen erittelyminen, onko välitetty kuva totta vai ei. Olennaista on tunnistaa, kuinka se rakentuu ja millaisena todellisuus sen kautta näyttäytyy – millaisia asioita se valitsee nostaa esiin tai painottaa.

1.2 Halo of Blood – metalli musiikkina ja myyttikokoelmana

Käytän diskurssien erittelyn ensimmäisenä työkaluna kirjoituksia metallimusiikista ja tähteydestä. Pyrin aluksi määrittelemään mitä on metalli ja miten siitä puhutaan.

Heavy metal tai suomalaisittain metallimusiikki on oikeastaan ylägenre, joka sisältää erilaisia suuntauksia. Niiden lyriikka-aiheet, äänimaailmat ja kuulijat eroavat toisistaan. On myös epäselvää, mistä genre on saanut nimen heavy metal. Nimitystä on 70-luvun

musiikkikritiikeissä käytetty toisinaan myös negatiivisena määritelmänä. Metallisuus liitettiin tuolloin musiikkiin, joka oli väkivaltaista meteliä, tai luovan sijaan mekaanista, ikään kuin teollista. (Weinstein 2013.)

Myös Kahn-Harris (2007) sanoo extreme metallin eli äärimetallin, joka sekin sisältää useita alagenrejä ja johon Laiho itse yhtyeensä musiikin luokitteli, liikkuvan musiikin ja metelin rajalla. Hänen mukaansa se kehittyi alkuperäisestä heavy metalista ja sijaitsee nimensä mukaisesti kulttuurin äärilaidalla, valtavirran ulkopuolella. Kahn-Harris tosin myöntää, että genrejen rajojen määrittely on vaikeaa ja muuttuu ajan kuluessa. Äärimetallin musiikillisessa määrittelyssä hän toistaa ajatuksia musiikin muodottomuudesta ja raa'asta voimasta (Emt., 5–10).

Kuvaus muodottomasta metelistä ei toki sovi kaikkeen nykymetalliin tai edes äärimetalliin. Weinstein (2013) kuitenkin ehdottaa myös, että genreihin luokittelemisella on muitakin tehtäviä kuin kuvailla musiikkia sinänsä. Genre on myös eräänlainen käyttöohje, joka ohjaa musiikin kokemista ja viestii sitä, millaisia tunteita ja alakulttuurin ilmiöitä kyseiseen musiikkiin liittyy. Näin ollen myös metalli, joka ei kaikilta musiikkipiirteiltään sovi samaan kategoriaan, on metallia ja sillä voi olla samoja konnotaatioita.

Metallimusiikki, samoin kuin rock ja moni muu sen pohjalta kehittynyt musiikkityyli, on sekä tieteellisessä tutkimuksessa että julkisessa keskustelussa nähty toisinaan suoranaisena uhkana. Se on varsinkin aiempina vuosikymmeninä pyritty liittämään väkivallantekoihin ja itsemurhiin. Judas Priest -yhtye haastettiin vuonna 1990 jopa oikeuteen kahden miehen itsemurhan aiheuttamisesta. (Kahn-Harris 2007, 27.) Nuorisotutkimus taas on erityisesti 80-luvulla toisinaan esittänyt metallia kuuntelevat nuoret ikävinä stereotyyppioina: holtittomina, huonosti koulussa menestyvinä, seksuaalisesti aggressiivisina sekä alttiina mielenterveyden ongelmiin ja itsemurhiin (esim. Hällsten, Edling ja Rydgren 2016, 4–5). Metallimusiikin on toisinaan vihjattu olevan jopa näiden ongelmien syynä, eikä vain korreloivan niiden kanssa (Rowe 2007, 714).

Ulkopuolisuuden ja hyljeksityksi tulemisen kokemukset määrittävät myös metallimusiikin fanien käsitystä itsestään ja alakulttuuristaan. Metallin kuuntelijan tai metallifanin identiteettiin liittyy muun yhteiskunnan huomioimatta jättämien – kuoleman, väkivallan, pelon – teemojen kohtaaminen, ja metallimusiikin puolustaminen sen väheksyjille yhdistää metallialakulttuurin jäseniä. (Laurin 2012, 53.)

Näitä negatiivisia käsityksiä ja uhkakuvia on myöhemmin myös kyseenalaistettu ennakkoluuloihin perustuvina, vanhentuneina ja puolueellisina. Vaikka suuri osa yleisötutkimuksesta onkin todennut, että keskimääräinen metallin kuuntelija on työväenluokkainen teini-ikäinen, erityisesti metallimusiikin levittäytyttyä yhä laajemmin ympäri maapalloa on kuva monimutkaistunut. Välillä on ehdotettu, että keskimääräinen metallifani on itse asiassa keskiluokkainen ja hyvin toimeentuleva (Brown ym. 2016, 13). Metallimuusikoita, muun muassa Alexi Laihoa itseään, on tutkittu myös siitä lähtökohdasta, että he ovat intohimoaan toteuttavia menestyneitä yrittäjiä (Laaksonen, Ainamo ja Karjalainen 2011). Metal studies, metallitutkimus, taas on nykyään oma monitieteinen tutkimusalansa, jonka syntyä aiemmat negatiiviset käsitykset genrestä vauhdittivat (Weinstein 2016, 27).

Nimenomaan Suomessa metallimusiikin paheksunnalle on ollut myös omanlaisensa, vahvasti vastakkainen näkemys. Suomalaisella metallilla on ollut suorastaan sijansa kansallisen identiteetin rakentamisessa. Kotimaisen metallin kansainvälistymistä ja siihen liittyvää diskurssia tutkinut Toni-Matti Karjalainen katsoo, että suomalaisen raskaan musiikin kansainvälinen läpimurto alkoi jo 1980-luvulla glamrockyhtye Hanoi Rocksin menestyksellä (2020, 50). Hanoi Rocksia ei tuolloin kuitenkaan julkisuudessa esitetty nimenomaan suomalaisena yhtyeenä, ja sen vaikutteet olivat pitkälti ulkomailta otettuja. Varsinainen suomalainen metallialakulttuuri muodostui Karjalaisen mukaan 90-luvulla, kun metallin kenttä moninaistui myös maailmalla. Suomalainen metalli alkoi tuolloin hiljalleen hakea ulkomailta inspiroituneeseen tyyliinsä jonkinlaista paikallisväriä. Esimerkkinä tästä Karjalainen mainitsee Amorphiksen, joka alkoi sekoittaa death metaliin kansanmusiikin sävyjä ja käsitellä sanoituksissaan Kalevalaa (Karjalainen 2020, 51–53.)

Laajempi suomalaisen metallin buumi sijoittuu kuitenkin 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopulle. Vuonna 2006 Lordi-yhtyeen voitettua Euroviisut kappaleella Hard Rock Hallelujah metallimusiikista alettiin puhua suomalaiselle taloudelle tärkeänä vientituotteena ja metallibändit alkoivat saada näkyvyyttä myös musiikkilehdistön ulkopuolella, sanomalehdissä, iltapäivälehdissä ja televisiossa. Tuolloin syntyi myös suomalaisen metallimusiikin ”brändi”, symbolinen identiteetti tai kaanon. Lehdistön mukaan suomalainen metalli mm. kuvasi täkäläistä, melankolista mielenmaisemaa, saavutti suosionsa kovan työn kautta ja loi muusikoiden välille vahvan yhteyden. Jokaiseen bändiin liittyi myös väitetty ainutlaatuinen piirre, joka teki juuri niistä menestyjiä. Children Of Bodomilla se oli kovalla harjoittelulla saavutettu virtuoosimainen soittotaito. (Karjalainen ja Sipilä 2016, 219–221.)

Karjalainen ja Sipilä pitävät tätä kuvaa nimenomaan rakennettuna, ei luonnollisena tai kokonaan paikkansapitävänä. Se on enemmän tai vähemmän tietoisesti ylläpidetty diskurssi, jolla käsitystä suomalaisten yhtyeiden menestyksestä maailmalla sekä luotiin että selitettiin.

Tällainen rakennettu ja toistettu menestystä selittävä tarina ei myöskään ole suomalaiselle metallille ainutlaatuinen, vaan sillä on sukulaisensa muilla julkisuuden areenoilla. Dyer määritteli, että myös Hollywoodin elokuvatähtien menestystarinoissa toistuivat kertomukset sekä tavallisuudesta ja että erikoisen kovasta työstä, joka lopulta palkitaan (1986, 48). Myös rock-sosiologi Simon Frith kirjoittaa rock-tähteyden ideologisesta konstruktiosta, johon kuuluvat kliseet siitä, että tähteys seuraa ikään kuin palkintona kovasta työstä ja vaikeuksien jälkeen. Näitä tarinoita Frithin mukaan kierrättävät sekä muusikot itse että lehdistö. (1978, 160.) Tällaisissa menestystarinoissa on myös omanlaisensa ristiriitaisuus: tähdet ovat samaan aikaan tavallisia ja erityisiä.

Vaikka varsinainen metallimusiikin ja valtavirran journalismin yhdistäminen tutkimuksessa on harvaa, hahmottuu metalliin liitettyjen konnotaatioiden ja genren historian kautta monia mahdollisia diskursseja. Niissä rakennetaan kuvaa metallista sekä mekaanisena, jopa vastenmielisenä metelinä, joka on suorastaan vahingollista kuuntelijoilleen, että yhteisöllisyyttä luovana alakulttuurina, joka on erityisesti

suomalaisille tärkeää. Suomalaisen metallin ajatellaan toisaalta ammentavan täysin tavallisesta, tyypillisestä suomalaisuudesta, ja sitä pidetään periaatteessa yhtenäisenä genrenä. Toisaalta muusikot esitetään kovaa treenanneina ammattilaisina, joiden taiteellinen intohimo ja kova työ luovat ainutlaatuisia yhtyeitä ja tuovat heille kansainvälistä menestystä.

1.3 Everytime I Die – kuoleman esittäminen journalismissa

Toisena analyysin apuna tukeudun ajatuksiin julkisen kuoleman rituaali- ja spektaakkeliipiirteistä. Kuoleman esittämistä journalismissa koskeva tutkimus näkee yleensä, että julkisella kuolemalla on yhteisöllisyyden vahvistamiseen ja yleisön tunne-elämän säätelyssä auttamiseen pyrkiviä tarkoituksia.

Johanna Sumialan (2013) mukaan media toimittaa kuoleman rituaaleja modernissa, sekulaarissa yhteiskunnassa, jossa uskonnollisella auktoriteetilla ei ole merkittävää valtaa. Kuolema muistuttaa meitä asioista, jotka ovat hallitsemattomia. Tällöin rituaalien, symbolisista toistoteoista syntyvien viestintäepisodien, tehtävä on yhdistää meidät toisiimme. Rituaalit ja yhteiset tunnekokemukset, myös kuolemaan liittyvät, ovat suorastaan tarpeellisia yhteisöllisyyden synnylle, ja tiedotusvälineet sekä tulkitsevat että määrittelevät kuolemantapauksiin liittyviä tunteita. Ne luovat (kuvitellun) yhteisen todellisuuden, vahvistavat yhteisöllisyyden kokemusta ja suojelevat osallistujiaan ahdistukselta asettamalla kontrolloimattomissa olevat tapahtumat viitekehyykseen. (Emt., 17–97.)

Selkeinä esimerkkeinä mediavälitteisistä rituaaleista Sumiala pitää tunnustusta (*confession*), todistamista (*witnessing*) ja pyhiinvaellusta (*pilgrimage*). Tunnustaminen on jonkin henkilökohtaisen totuuden paljastamista itsestään, todistaminen kertomista jonkun muun kärsimyksestä ja pyhiinvaellus matkustamista paikkaan, jonka media on tehnyt ”pyhäksi” – esimerkiksi jonkin elokuvan kuvauspaikalle. Tunnustaminen ja todistaminen tehdään aina mediassa, ja myös pyhiinvaelluksen voi tehdä esimerkiksi virtuaalisesti tai television välityksellä. Näitä rituaaleja esitetään mediassa erityisen

tiheään katastrofien ja kuolemantapausten yhteydessä, ja niiden tarkoitus on tuottaa merkityksen ja solidaarisuuden kokemuksia yleisölle. (Sumiala 2013, 69–76.)

Myös väitöskirjassaan erityisesti iltapäivälehtien kuolemauutisointia tutkinut Sauli Ruuskanen (2010) näkee sanomalehtien tavassa esittää kuolema pyrkimyksen tehdä siitä vähemmän arkipäivää uhkaava asia. Hän pitää esimerkiksi sanomalehtien tapaa sisällyttää kuolinilmoituksiin uskonnollista symboliikkaa ja tehdä kuolemaa käsittelevistä uutisista pieniä juttuja pääuutisten sijaan pyrkimyksen etäännyttää kuolema yksilön elämän päättymisestä. Sen sijaan sanomalehdet liittävät Ruuskan mielestä kuolemaan abstraktimman ajatuksen elämän ikuisuudesta – vaikka yksittäinen henkilö kuolee, instituutiot ja ihmiskunta jatkavat. (Emt., 145–147.)

Iltapäivälehdistö puolestaan tähtää Ruuskasen mukaan kiinnostavuutensa ja huomion maksimointiin, ja pyrkii siksi tuomaan kuoleman lähelle tavalla, joka rikkoo julkisen ja yksityisen rajoja (emt., 318). Iltapäivälehdet tarttuvat mielellään hallitsemattomiin tapauksiin, joista luovat speaktaakkeleita: itse tapahtumien ja niiden mediakuvastojen muodostamia kokonaisuuksia, joiden kautta ihmiset kokevat yhteyden toisiinsa ja joista tulee koko tapahtuma-aikansa symboleita. Esimerkeiksi tällaisista speaktaakkeleista Ruuskanen mainitsee Konginkankaan bussiturman ja Thaimaan tsunamin vuodelta 2004. (243–249.)

Sekä Sumiala että Ruuskanen tutkivat paljolti suuria onnettomuuksia tai joukkosurmia. Tutkimusta yksittäisen henkilön kuolemaan liittyvästä journalismista varsinkin Suomessa on vähemmän. Vaikkapa Matti Nykäsen, Olli Lindholmin tai johdannossa mainitun Tony Halmeen kuoleman esittämistä mediassa ei ole analysoitu. Ulkomailla esimerkiksi Michael Jacksonin ja prinsessa Dianan kuolemasta seurannutta uutisointia on kyllä tutkittu, mutta heillä oli erilaiset julkisstatukset ja kotimaat, joten tulokset vertautuvat heikosti omaan aiheeseeni.

James Thomas kuitenkin toteaa prinsessa Dianan kuolemaa käsittelevää journalismia ja sen vastaanottoa tutkivassa artikkelissaan, että kuolleet julkisuuden henkilöt, niin poliitikot kuin kuninkaalliset, usein esitetään lehdistössä ”tavallisuuden linssin” läpi.

Tavallisuuden liittäminen julkkisiin tekee heidät läheisemmiksi, ja toisaalta heidän kuolemansa yleisölle koskettavammaksi – tietyllä tapaa menehtyneen julkkisen nimittäminen tavalliseksi on kohteliaisuus, vaikka samalla on olennaista ja kaikkien tiedossa, että kyseessä on kaikkea muuta kuin tavallinen henkilö. (Thomas 2008, 364.) Tässäkin siis risteävät tavallisuuden ja erityisyyden määritelmät, kuten suomalaisesta metallista puhuttaessa.

Toisaalta Christopher Partridge (2015) puolestaan kirjoittaa kuolleiden tähtien pyhittämisestä (*sacralization*). Hänen mukaansa erityisesti fanit, mutta myös muu yleisö, tekevät edesmenneistä julkkiksista nopeasti ikoneita, joista puhutaan uskonnosta lainaavin kielikuvin ja jotka aletaan esittää ikään kuin kuolemattomina. Tämä on Partridgen mukaan erityisen voimakasta silloin, jos julkkis on menehtynyt nuorena tai uransa huippukohdassa. Yhdeksi esimerkiksi pyhimykseksi nostamisesta Partridge ottaa nimenomaan prinsessa Dianan. Hän toisaalta varoittaa sekoittamasta aidosti uskonnollisen asteen saavuttavaa julkkikselle omistautumista arkisempaan sitoutuneeseen ihailuun tai fanipuheeseen, joka saattaa sekin lainata kielikuvia ja sanoja uskonnosta esimerkiksi luonnehtimalla ihailtua henkilöä jumalaksi. (Emt., 139–141.)

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Päästäkseni käsiksi mahdollisimman laajasti valtaviiran journalismiin otin tarkasteltavaan aineistoon sekä sanoma- että iltapäivälehdet. Näillä on erilaiset tyylit ja jopa erilaiset tehtävät mediakentässä: sanomalehtiä voi pitää vakavana, tiedonvälityksellisenä uutisjournalismina (esim. Ruuskanen 2010, 134) kun taas iltapäivälehdissä korostuu kepeys ja jopa sensaatiohakuisuus (Kivioja 2008, 14).

Aineiston tarkasteluun käytän diskurssianalyysia. Tutkin siis sitä, millaista kieltä jutussa käytetään, ja millaisia versioita hänestä kielenkäyttö tuottaa.

2.1 Hate Crew Deathroll – tekstiaineisto

Valitsin tutkielman aineistoksi Alexi Laihoa koskevat kirjoitukset Helsingin Sanomissa ja Ilta-Sanomissa vuoden 2019 alusta vuoden 2021 loppuun. Aikaikkunaan mahtuvat Laihon elämäkerran julkaisu vuonna 2019, yhtyeen hajoaminen ja hänen kuolemansa vuonna 2020 sekä hautajaisensa vuoden 2021 lopulla.

Sanomalehdistä Helsingin Sanomilla on ylivoimaisesti Suomen laajin kokonaistavoittavuus (Media Audit Finland 2021). Ilta-Sanomien kokonaistavoittavuus on hiukan pienempi kuin Iltalehdellä (Eml), mutta Ilta-Sanomissa julkaistiin valitsemallani aikavälillä huomattavasti useampia juttuja Alexi Laihosta.

Etsin artikkeleita lehtien omien hakujen avulla hakusanalla ”Alexi Laiho”. Karsin aineistosta pois sellaiset diskurssianalyysin kannalta hedelmättömät artikkelit, joissa Laiho tai Children Of Bodom mainitaan vain kerran tai kaksi, kuten festariuutiset, joissa jompikumpi nimi esiintyy irrallisena ilman muuta luonnehdintaa.

Kaiken kaikkiaan analyysini aineistona oli yhteensä 63 artikkelia. Niistä 22 on julkaistu ennen Laihon kuolemaa ja 41 sen jälkeen.

Helsingin Sanomissa julkaistiin aikarajauksen sisällä ennen Laihon kuolemaa 9 tutkimukseen sopivaa artikkelia. Näistä valtaosa on haastatteluita ja uutisia. Kaksi on konserttiarvosteluita ja yksi kirja-arvostelu. Ilta-Sanomien haku löysi samalla haulilla ja rajauksella 13 tutkimustarkoitukseeni sopivaa artikkelia, jotka oli julkaistu ennen Laihon kuolemaa. Ne ovat pääosin lyhyitä uutisia, joista osa sisältää haastattelua. Yksi on konserttireportaasi.

Laihon menehtymisen jälkeen Helsingin Sanomat kirjoitti hänestä 8 kertaa ja Ilta-Sanomien huimaavat 33 kertaa, mikäli yksittäisen maininnan sisältäviä diskurssianalyysiin sopimattomia artikkeleita ei lasketa. Suurin osa näistä on Laihon tunteneiden ihmisten haastatteluita. Puhtaasti uutisen tyylilajiin sopivia tekstejä on 14 kappaletta.

Analysoin ainoastaan tekstejä, en kuvia enkä artikkeleihin liitettyjä video- ja ääniaineistoja. Vaikka kuvituksen tutkiminen olisi mielenkiintoista ja saattaisi tuoda analyysiini lisää sisältöä, se ei ole tämän tutkielman puitteissa mahdollista. Ääni- ja videoaineistoissa äänessä taas ovat Children Of Bodomin muusikot itse; niistä siis jää pois mahdollinen etäisyys valtavirran ja metallin välillä, samoin kuin musiikkilehdistön artikkeleissa mahdollisesti olisi käynyt. Tekstissä käytetyt sitaatit sen sijaan sisällytän tutkittavaan aineistoon. Tekstisitaatit ovat toimittajan itse valittavissa ja tiettyyn rajaan asti muokattavissa. Lisäksi yksi niiden tehtävistä on nimenomaan luonnehtia puhujaansa (Haapanen 2011, 78–80).

2.2 Platitudes and Barren Words – diskurssianalyysi menetelmänä

Koska tutkimuksen kohteena on se, millainen kuva kohteesta syntyy ja miten se muuttuu, tutkimukseni menetelmä on diskurssianalyysi. Diskurssianalyysissä oletetaan, että todellisuus ikään kuin syntyy kielen kautta, ja tekstit esittävät kohteestaan vain yhden version. Kielen ei oleteta heijastavan todellisuutta suoraviivaisesti, eikä diskurssianalyysi vastaa siihen, miten asiat ”todellisuudessa” ovat – ainoastaan siihen, millaisina ne kielen kautta näyttäytyvät (Jokinen ym 2016, 22).

Diskurssianalyysin lähtökohtien mukaan kielenkäytöllä on myös seurauksia. Se, millaisina kussakin tilanteessa käytetty kieli asiat näyttää, myös rakentaa käsitystämme todellisuudesta – oman tutkimukseni kohdalla mielikuvia metallimusiikista, kuolemasta ja Alexi Laihosta. (Emt., 36–37.)

Analysoitavat tekstit ovat siis diskurssianalyysin näkökulmasta kuvauksia tai erilaisia kielellisesti konstruoituja versioita Alexi Laihosta. Havainnoin niitä kiinnittämällä huomiota tekstin sisältöön ja erityisesti kieleen: miten Laihoa kuvataan? Mitä sanavalintoja siihen käytetään, toistuvatko jotkin sanat usein? Esiintyykö teksteissä metaforia ja jos, millaisia ja missä yhteydessä? Millaisia kokonaisuuksia samansukuiset kielelliset keinot luovat?

3 ANALYYSI

Havainnoin ensin ennen Alexi Laihon kuolemaa ja sen jälkeen kirjoitettujen tekstien diskursseja erikseen. Poimin niistä toistuvia piirteitä, joista hahmotan yhteneviä kokonaisuuksia eli elementtejä käyttämällä apuna luvussa 1 käsiteltyjä metallimusiikin ja kuoleman esittämisen tapoja. Lopuksi teen havainnoistani yhteenvetoa ja vertailen kuolemaa edeltänyttä sekä sen jälkeen vallinnutta diskurssia keskenään.

3.1 I Worship Chaos – mediatekstien diskurssi ennen Laihon kuolemaa

Laihon eläessä hänen julkisuuskuvansa hallitsee äärimetallin lisäksi menestyksen elementti. Pidän näitä toisistaan erillisinä kokonaisuuksina osin aiemmin esittämäni metallin määritelmän, osin löydösteni vuoksi. Musiikin tai alakulttuurin kuvailemisen tavat eroavat toisistaan sekä kielenkäytöltään että toistuvilta sisältöpiirteiltään.

3.1.1 Hate Me! Äärimetallin elementit

Kuten luvussa 1.2 totesin, metalli on sekä musiikkityyli, musiikin ”ominaisuus”, että viesti siitä, millaiset tunteet ja kulttuuri-ilmiöt kuuluvat kyseiseen musiikkiin. Siksi näen äärimetallin elementtiin kuuluviksi sekä puhtaasti itse musiikkia koskevat luonnehdinnat että esimerkiksi faneihin tai muusikoihin liitettyjä ominaisuuksia. Tiettyjä tapahtumia kuvaillaan myös aineistoissa ”rock-elämään” kuuluviksi.

Suoraan itse musiikin kuvailua on ennen Laihon kuolemaa kirjoitetuissa teksteissä melko vähän ja lyhyesti. Siihen liitetään ylistäviä adjektiveja: tinkimätön, äärimmäinen, taitava, monipuolinen. Ainoastaan Helsingin Sanomien konserttiarvostelussa 16.12.2019 itse musiikkia käsitellään enemmän: siinä kuvaillaan kappaleiden sisältävän samaan aikaan ” neoklassista heavy metalia, black metal -henkistä sahausta, lähes suomi-iskelmälle vinkkaavia mollimelodioita ja kasarihitin lailla tarttuvaa koukkuja.”

Sen sijaan yhtyettä kokonaisuutena luonnehditaan paljon ja lennokkailla ilmauksilla: ”Suomalaisen metallin raskain tykki”, kirjoitti Helsingin Sanomat 25.10.2019. Aiemmin mainitussa Children Of Bodomin viimeisen konsertin arvostelussa HS taas kirjoitti

”metalliproletariaatista” ja kuvasi yhtyeen viehätukseen liittyvän ”nulikkamaisuutta”. 25.10.2020 HS taas muisteli tuolloin jo hajonnutta Children Of Bodomia sanoen yhtyeen ajaneen itsensä ”kollektiiviseen hulluuteen”. Vaikka nämä sanavalinnat liitetään yhtyeen vetovoimaan ja konteksti on siis ilmiselvästi positiivinen, niissä näkyy kaikuja luvussa 1.2. mainituista myyteistä, jonka mukaan metalli ja sivistys eivät sovi yhteen.

Ennen Laihon kuolemaa kirjoitetuissa teksteissä hänen päihteiden käyttönsä ja mielenterveysongelmansa esitetään usein jonkinlaisina muusikon elämän rosoisina puolina. Niitä kuvaillaan välillä hyvinkin värikkäästi. ”Itsetuhoisuutta, murtuneita luita ja satumaista menestystä. 40 vuotta täyttävä Children of Bodomin kitaristilaulaja Alexi Laiho on nähnyt rockelämän kaikki puolet”, kirjoitti Ilta-Sanomat 8.4.2019. Kiinnostavasti sekä musiikin että vaikeuksien kuvailuun käytetään samankaltaisia sanoja. Esimerkiksi Helsingin Sanomissa 16.4.2019 sekä Children Of Bodomin soittoa että Laihon elämää alkoholi- ja mielenterveysongelmien kanssa kuvataan sanalla ”äärimmäinen”. Toisinaan mielenterveys- tai päihdeongelmien ja metallin välillä esitetään olevan syy-seuraussuhde, vaikkakin juuri toisenlainen kuin varhaisessa nuorisotutkimuksessa esitettiin: Laihon kerrotaan kanavoivan musiikkiin negatiivisia tunteitaan (ja siksi hän soittaa metallia).

Päihteet ja mielenterveysongelmat kuitenkin kuitataan usein lähinnä Laihon menneisyyteen kuuluviksi. Niiden yhteydessä puhutaan dramaattisesti muutoksesta tai käännöksestä, joka on nyt tapahtunut. Laihon elämäkerran arvostelussa Helsingin Sanomissa 16.4.2019 riippuvuutta nimitetään ”synkäksi sivujuonteeksi”. Silti näissäkin yhteyksissä alkoholi liitetään edelleen toistuvasti muusikon elämään: esimerkiksi Ilta-Sanomat vakuutteli 20.8.2019, että muutkin rokkarit ovat nykyään kiertueellaan yleensä selvin päin.

Synkän sivujuonteen lisäksi alkoholista kuitenkin puhutaan myös kepein ja lähes humoristisin sanavalinnoin. Samassa IS:n jutussa Laihon sitaatissa sitä nimitetään ”kiisseliksi” ja 8.4.2019 IS kirjoitti Laihon menneistä ”kännisekoiluista”, jotka sitaatin mukaan naurattavat Laihoa jälkikäteen.

Laihosta itsestään luodaan kuvaa hieman epätavallisena ja hiukan outona yksilönä. Hänestä tuodaan esiin esimerkiksi se, ettei hän äänestä eikä ole kiinnostunut politiikasta, koska ”ei kuulemma tajua siitä mitään” (HS 6.4.2019). Esiin nousee jälleen metalli-identiteettiin liittyvä ulkopuolisuus yhteiskunnasta. Sitä korostavat usein myös valitut suorat sitaatit. Niissä kiroillaan railakkaasti ja käytetään puhekielisyyksiä sekä englannista lainattuja sanoja kuten ”dissata”.

Silloin harvoin, kun Laihon perhe-elämä nousee hänen kuolemaansa edeltävissä artikkeleissa esiin, esiintyy sekin suhteessa metallimusiikkiin ja ikään kuin sen vastakohtana. Kun Children Of Bodomin lopetti vuonna 2019, syyksi annettiin useassa artikkelissa aikuistuminen ja perhesyyt. Tämä tuli toisinaan esiin Laihon sitaateissa, mutta toisinaan myös toimittajan suulla kerrottuna. Myös Laihon oma perheellistyminen esitettiin ”täyskäännöksenä”. Tällainen ”tavallinen” elämä on siis jälleen jotain, mitä tehdään äärimetallin jälkeen tai korkeintaan sen ohella.

3.1.2 Bodom Beach Terror – menestyksen elementit

Menestyksen liittäminen Laihoon artikkeleissa ennen hänen kuolemaansa on kiistatonta ja toistuvaa, mutta korutonta. Hyvin usein tyydytään tiivistämään, että hänet on valittu useita kertoja maailman parhaaksi kitaristiksi. Toisinaan puhutaan yhtyeen pitkästä urasta, kymmenistä tuhansista ympäri maailmaa soitetuista keikoista.

Maailmantähteyden diskurssiin ei siis liity samanlaista kielellistä rikkautta kuin metallin diskurssiin. Toisinaan käytetään sanaa ”virtuoosi” tai ”sankari”. Toistuvasti esiin nouseva seikka on myös Laihon yhteistyösopimus kitaravalmistajan kanssa. Sillä ikään kuin todistetaan hänen merkitystään muusikkona: vain maailmantähdillä on oma kitaramallisto. Värikkäämmät sanavalinnat ja metaforat esiintyvät kuitenkin aina nimenomaan metallimusiikkiin viittaamisen yhteydessä. Maailmantähteyks on neutraalimman kielen aluetta, siitä kirjoitetaan runsaasti mutta lähes luettelomaisesti.

Maailmantähteyden taustalla ei myöskään esitetä ole erityisen myyttisiä tarinoita: syyksi esitetään melko suoraviivaisesti se, että Laiho opiskeli klassista musiikkia ja treenasi kovaa. Tarinat vaikeuksista, kuten alkoholiongelmasta, selviytymisestä esiintyvät nimenomaan musiikin tyylin selittäjinä, eikä niillä selitetä niinkään menestystä maailmalla. Menestys on siis Laihon henkilökuvalle olennaista, mutta jokseenkin itsestään selvää: se on eräänlaista kaikille mahdollista menestystä, jonka voi saavuttaa kovalla työllä. Tämä muistuttaa luvussa 1.2 esittämäni Frithin kuvausta rocktähteyden ideologisesta konstruktiosta, jossa menestyksen esitetään seuraavan kovaa työtä ja vaikeuksien voittamista.

Usein Children Of Bodom tai Laiho itse liitetään menestyksessään ulkomaisten bändien joukkoon. Kun esimerkiksi Daniel Freyberg liittyi Children Of Bodomiin uutena jäsenenä, tilannetta verrattiin Metallican jäsenvaihdokseen. Laiho mainitaan myös Eddie Van Halenin kuolemaa koskevassa kommentissa osana monikansallista metallikitaristien jatkumoa. Suomalaisuus toki mainitaan paikka paikoin, mutta sitä ei painoteta: sitä ei esitetä tärkeänä rakennuspalikkana musiikkityylille eikä menestykselle, toisin kuin Karjalaisen ja Sipilän hahmottelemassa kaanonissa.

3.2 Under Grass And Clover – mediatekstien diskurssi Laihon kuoltua

Laihon kuoltua menestyksen elementti nousee julkisessa diskurssissa entistä suurempaan osaan ja sekoittuu osin metallin elementtiin. Niiden rinnalle nousee inhimillisyyden elementti, joka ennen hänen kuolemaansa oli sivuosassa. Lisäksi erottuu kuoleman ja kuolemattomuuden elementti.

3.2.1 In Your Face – menestyksen ja äärimmäisyyden kohtaaminen?

Laihon kuoltua menestys muuttuu yhä näkyvämmäksi osaksi hänen julkisuuskuvaansa. Toisaalta sen listamaisuus säilyy. Fraasit maailman parhaaksi metallikitaristiksi äänestämisestä ja ympäri maailmaa soittamisesta toistuvat suoraviivaisina ja samankaltaisina kuin ennen hänen kuolemaansa. Niiden lisäksi aletaan luetella Children

Of Bodomin ohella myös muita yhtyeitä, joissa hän soitti. Sekä Helsingin Sanomat että Ilta-Sanomat julkaisivat heti kuolinuutisen tultua julki koontijutun siitä, miten Laihon kuolemasta on uutisoitu ympäri maailmaa.

On kuitenkin havaittavissa, että näissä artikkeleissa aikaisemmin määrittelemäni metallin ja menestyksen elementit lähenevät toisiaan. Laihon ja Children Of Bodomin menestystä aletaan selittää selvemmin musiikillisilla tekijöillä pelkän kovan harjoittelun sijaan. Myös menestyksestä kirjoittamisen yhteydessä alkaa esiintyä värikkäämpiä metaforia. Helsingin Sanomat kirjoitti 4.1. jopa kahdessa eri artikkelissa yhtyeen ainutlaatuisesta tavasta yhdistellä musiikkityylejä ja toteaa: ”Alussa neoklassisen yhdistäminen black metalliin oli uudenlaisia äänimaailmoja luova alkuräjähdyks.”

Sekä metallimusiikkipiirteet että menestys myös liitetään entistä selkeämmin Laihoon itseensä. Laihon kuoltua Children Of Bodomista tulee lehtijutuissa pelkästään ”äärimmäisen” lisäksi ”ainutlaatuinen” bändi, jonka menestyksen syynä oli Alexi Laiho, huippulahjakas uniikkiyksilö, joka osasi luoda tällaisen alkuräjähdyksen.

Kuoltuaan Alexi Laihosta tulee myös selkeämmin nimenomaan suomalainen menestyjä. Suomalaisen metallin mainetta vientituotteena ja osana suomalaista brändiä alleviivataan toisinaan hyvinkin selkein sanakääntein. Alexi Laihon vaikutusta muihin muusikoihin käsittelevä IS:n artikkeli 4.1.2021 jopa alkaa lauseella ” Suomalainen musiikkikoulutus on huippuluokkaa, sehän tiedetään.” Kuten Karjalaisen ja Sipilän hahmottelemassa kaanonissa, suomalaisuus on suorastaan menestystä selittävä tekijä.

3.2.2 Wrath Within – äärimetallin elementin muutos

Äärimetallin elementti ja siihen liittyvä ”rock-elämä” eivät kuitenkaan kokonaan katoa menestystarinoiden alle. Usea lehtijuttu muistelee Laiholle sattuneita tapaturmia ja sairastumisia, joista moni liittyi alkoholiin. Tätä luonnehditaan edelleen ”rock-elämäksi” eikä sitä esitetä erityisenä paheksunnan aiheena, vaan enemmänkin oleellisena Laihon elämäntarinan kannalta: se ikään kuin kuuluu asiaan, jos on tähti.

Ulkopuolisuuden tai synkeyden sanasto ei myöskään katoa, vaan jopa lisääntyy. Laihon kuoleman jälkeisissä jutuissa kuvaillaan edelleen usein sitä, miten hän kanavoi musiikkiin ahdistustaan ja miten sen kuuntelijat saivat siitä lohtua samanlaisiin tunteisiin. Myöskään kiro sanat eivät katoa Laihon sitaateista mihinkään.

Tässä alkaa kuitenkin Laihon menehdyttyä olla traagisuuden alavire. Synkeydestä, vihasta ja ulkopuolisuudesta aletaan puhua paitsi musiikin polttoaineena, myös hänen elämänsä varjostaneena asiana, jota ei enää esitetä niin vahvasti voitettuna. Kuvailuissa Laiho oli ”tuskainen” tai ”eli kovaa”. Näitä ilmaisuja alettiin kiinnostavasti viljellä lähes välittömästi hänen kuolemansa jälkeen, ennen kuin varsinaista kuolinsyytä oli julkaistu. Ensimmäiset tiedotteet kertoivat syyksi vain ”pitkäaikaiset terveysongelmat”.

3.2.3 Mask Of Sanity – inhimillisyyden elementtien nousu

Alexi Laihon kuoltua artikkeleissa alkavat erittäin usein toistua ihmissuhteita, erityisesti ystävyttä kuvaavat sanat. Puheenvuoroja alkavat saada hänet tunteneet ihmiset: bänditoverit, isosisko, leski. Laihosta tulee ”vain” muusikon lisäksi teksteissä isä, pikkuveli ja ystävä, sekä osa suorastaan maailmanlaajuisen metallimusiikin verkostoa, kun äänessä olevat hänet tunteneet muusikot kuvailevat hänen merkitystään. Usein lainataan myös Laihon viimeiseksi jääneen yhtyeen Bodom After Midnightin tiedotetta, jossa muut jäsenet kertovat olevansa musertuneita.

Hyvin moni erityisesti Ilta-Sanomien artikkeleista lainaa manageritoimiston tiedotetta, jonka mukaan Laihon puoliso Kelli Wright-Laiho kertoi tämän olleen ”mitä rakastavin ja uskomattomin aviomies ja isä”. Vaikka perhe-elämä asetetaan ajoittain edelleen vastakkain muusikkoelämän kanssa ja siitä puhutaan aikuistumisena, sen merkitys korostuu kuoleman jälkeen kirjoitetuissa artikkeleissa huomattavasti. Laihosta aletaan kertoa myös inhimillisiä anekdootteja, joissa hänet maalataan usein tunteellisena ja hauskana. Häntä luonnehditaan herkäksi ihmiseksi, joka oli läheisilleen aina läsnä. Useampi ihminen kertoo Laihon olleen paras ystävänsä.

Inhimillisyyden diskurssi ei ole muutenkaan ristiriidaton eikä kokonaan ihaileva. Laiho esitetään välillä myös itsepäisenä, suorastaan hankalana ihmisenä. Suuren tilan hänen kuolemansa jälkeen kirjoitetuissa artikkeleissa saa se, kuinka kävi ilmi, ettei hän eronnutkaan koskaan virallisesti entisestä vaimostaan Kimberly Gossista eikä näin ollen ollut tosiasiallisesti naimisissa myöhemmän puolisonsa Kelli Wright-Laihon kanssa, vaikka oli viettänyt tämän kanssa häitä. Tietoa kutsutaan aineistossa mm. shokkiyllätykseksi ja sekavaksi. Tilanne johti myös riitoihin siitä, kuka saa päättää Laihon hautaamisesta ja uurnan sijoituksesta.

Gossin ja Laihon siskon Anna Laihon tunnepitoisia kommentteja avioliitosta sekä hautauksesta käsitellään usean artikkelin verran. Heistä kirjoittaminen jatkuu niin laajasti, että osittain tekstien ei voi enää edes tulkita koskevan Laihoa, vaan Gossia itseään, enkä siksi erittele niiden kieltä ja sisältöä kovin tarkoin. Niiltä osin, kuin artikkelit kuitenkin koskevat Laihoa, toistuvia osia niissä ovat jälleen suru ja läheisyys. Gossin ja Anna Laihon välillä käydään ikään kuin julkista kamppailua siitä, kumman suhde vainajaan oli tärkeämpi.

3.2.4 Are You Dead Yet? Kuoleman ja kuolemattomuuden elämän elementit

Alusta saakka kerrotaan, että Alexi Laiho menehtyi kotonaan pitkäaikaisten terveysongelmien vuoksi. Laihon varsinainen kuolinsyy julkistettiin maaliskuussa 2021, jolloin vahvistui, että kysymys oli alkoholin aiheuttamista sairauksista. Hänen hautajaisistaan ja uurnastaan kirjoitetaan tiuhaan, ja yhden artikkelin yhteydessä käsitellään avioliittolakia ja perimisoikeutta: kuolema on siis aineistossa läsnä fyysisenä, peruuttamattomana asiana, jolla on konkreettisia seurauksia.

Kuolinsyy julkistamisen jälkeen viitataan usein siihen, että Laihon kuolema oli ennenaikainen ja olisi ollut estettävissä. Monessa tekstissä mainitaan myös, että hänen elämäntyönsä jäi kesken ja hän oli juuri säveltämässä uutta musiikkia. Tätä toistellaan

erityisesti Laihon uuden yhtyeen Bodom After Midnightin levyjulkaisun yhteydessä – yhtyeen ensimmäinen EP julkaistiin vasta Laihon kuoltua.

Tärkeäksi Laihon kuoleman jälkeen kirjoitettujen artikkelien diskurssissa nousee kuitenkin hänen konkreettisen kuolemansa lisäksi se, mitä aineetonta hänestä jäi jäljelle – eräänlainen kuolemanjälkeinen elämä. Puhutaan siitä, kuinka fanit voivat saada lohtua hänen kappaleistaan edelleen, ja kuinka merkittävä hän on ollut kitaristien ”uusille sukupolville” ja uusien yhtyeiden synnylle. Monta kertaa siteerataan fanien ja muiden muusikoiden hänelle omistamia jäähyväissanonoja tai -tekstejä, jotka toistelevat sitä, kuinka suuri merkitys Laiholla oli ihmisiin ja musiikkiin maailmanlaajuisesti. Muistamiseen liittyvät ilmaukset toistuvat teksteissä tiuhaan, ja hänen vaikutustaan metallimusiikkiin ja faneihin ympäri maailman nimitetään perinnöksi. Nämä lainaukset ovat tietenkin hyvin tunnepitoisia ja dramaattisia.

Laihon menehtyminen siis oli median mukaan tragedia, muttei täysin hallitsematon tai odottamaton sellainen. Siihen liitetään myös lohdullisia, ikään kuin lieventäviä tekijöitä, koska hänen musiikkinsa jäi elämään ja hänet muistetaan ympäri maailman. Konkreettinen kuolema etäännyy ja Laihon elämäntyöstä tulee ikään kuin katoamatonta, abstraktia yhteistä omaisuutta.

3.3 Bastards Of Bodom – metalli, kuolema ja diskurssin muutos tutkimustuloksissa

Metallimusiikkiin liittyvät elementit olivat läsnä diskursseissa sekä ennen Laihon kuolemaa että sen jälkeen. Sen yhteydessä nousi jonkin verran esiin metalliin liitettyjä vanhoja stereotyyppioita, mutta toisaalta niitä pidettiin asiaan kuuluvina ja ajoittain jopa positiivisina piirteinä.

Äärimetallin etäisyys valtavirrasta ja ristiriitaisuus tuli ilmi kahdella tavalla: siihen liittyi paljon railakkaampaa sanankäyttöä kuin esimerkiksi menestykseen, ja puhe metallista muuttui Laihon kuoleman myötä. Sen sijaan suomalaisen metallin kaanonin voi katsoa

toteutuneen Laihon kohdalla vasta hänen kuoltuaan: vasta silloin alettiin kunnolla käsitellä hänen suomalaisuuttaan ja liittymistään metalliyhteisöön.

Löydösteni perusteella voi kaikkiaan väittää, että Alexi Laihon julkisuuskuva valtavirrassa laajeni hänen menehtymisensä jälkeen henkilökohtaisemmalle tasolle. Siihen alkoi liittyä hänen perheensä ja laajemmin hänen persoonallisuutensa piirteitä. Vaikka aineisto käsittää kaksi vuotta ennen hänen kuolemaansa, esimerkiksi Laihon perhesuhteensa nousivat ennen kuolemaa ilmestyneissä artikkeleissa esiin harvemmin, ja ennen kuolemaa maininnat perheestä ovat lähinnä kontrastina muille teemoille.

Olennaista Laihon julkisuuskuvalle kautta aineiston oli hänen musiikillinen menestyksensä, jota mitattiin sijoituksilla parhaiden kitaristien listoilla ja maailmankiertueilla. Sen selittäminen kuitenkin muuttui hänen poismenonsa myötä: ensin kysymys oli lähinnä kovalla työllä saavutetusta teknisestä taituruudesta, myöhemmin hänen omaan elämäntarinaansa ja lahjakkuuteensa liittyvistä tekijöistä sekä itse musiikin osista.

Vaikka Laihon kuoleman jälkeen kirjoitetuissa artikkeleissa hän säilyy jokseenkin erityisenä ihmisenä lahjakkuutensa ja rosoisen luonteensa vuoksi, häntä myös tavallistetaan, kuten Thomas (2008, 364) kirjoitti. Tunnepitoinen kielenkäyttö lisääntyy ja kuten Ruuskanen (2019, 318) iltapäivälehdistä kirjoittaa, yksityisen ja julkisen rajat sekoittuvat. Varsinaista uskonnosta lainattua kielenkäyttöä ja sen kautta pyhittämistä (Partridge 2015, 139–141) Laihon kohdalla ei voi väittää esiintyvän, mutta hänen henkistä perintöään alleviivattiin monin muin tavoin. Sen kautta esiin tulee myös median kertoman kuoleman yhteisöllisyyttä vahvistava vaikutus: tekstit keräävät yhteen muusikoiden ja fanien muistelua ympäri maailmaa ja näin liittävät heidät symbolisesti yhteen.

4 POHDINTAA JA AVOIMEKSI JÄÄVIÄ KYSYMYKSIÄ

Tutkimuksestani ei voida tehdä erityisen yleistettäviä johtopäätöksiä. Kyseessä on yhtä henkilöä koskeva kirjoittelu kahdessa lehdessä: vaikka juttumäärä onkin suuri, todellisuudessa Alexi Laihosta tietenkin kirjoitettiin tekemäni aikarajauksen puitteissa vielä enemmän – erityisesti, jos lukuun otetaan myös musiikkilehdet.

Tutkimusasetelmani on myös teoriataustaltaan, aineistoltaan ja vertailutarkoituksen sisältävänä valmiiksi viritetty etsimään eroja ja muutoksia. Tutkimalla uutisten diskurssia esimerkiksi ilman vertailun rajalinjan vetämistä Laihon menehtymisen kohdalle olisivat tulokset näyttäneet erilaisilta. Erityisen mielenkiintoinen vastapari näille löydöksille voisi olla vastaavan tutkimuksen tekeminen nimenomaan musiikkilehdissä: olisiko niissä havaittavissa samankaltaisia muutoksia?

Diskurssianalyysi ei myöskään pysty varsinaisesti vastaamaan kysymykseen miksi. Muutoksen syy jää siis tässä hämärän peittoon. Jossakin määrin syyt ovat toki arvailtavissa: ystävyys noussee merkittäväksi teemaksi jonkun kuoltua osin siksi, koska kun muut ihmiset tulevat julkisuuteen kertomaan edesmenneestä, heidän suhteensa tähän on olennainen. Lisäksi koska Laihon kuoleman jälkeen Ilta-Sanomat kirjoitti hänestä huomattavasti enemmän artikkeleita kuin Helsingin Sanomat, aineistossa korostuu aikarajauksen lopulla iltapäivälehtimäinen tapa kirjoittaa. Se saattaa osaltaan selittää yksityiselämästä ammentavien inhimillisyyden elementtien nousua.

Julkisuuskuvan laajeneminen tähän suuntaan, joka sekoittaa yksityisen ja julkisen, ei myöskään ole välttämättä eettisesti ongelmatonta. Vaikka tavalliseksi tekeminen Thomasin mukaan onkin kohteliaisuus julkisuuden henkilöille, aineistoissa toistui usein Laihon perheen pyyntö saada olla rauhassa ja toive, että kuolinsyy olisi jäänyt julkistamatta. Tämä jää kuitenkin toisenlaisten tutkimusasetelmien ja -menetelmien ratkaistavaksi.

Sumialaa mukaillen voinee lopuksi todeta, että media toimitti Laiholle joka tapauksessa melkoiset hautajaismenot. Vaikka se käsitteli hänen konkreettista, peruuttamatonta kuolemaansa ihmisenä varsin selkein ottein, suuren painoarvon saivat myös ihmiset, jotka muistavat hänet, ja hänen elämäntyönsä merkitys: se, mikä hänestä jäi henkiin. Kummankin aineistooni kuuluneen lehden viimeiset artikkelit käsittelivät nimenomaan Laihon muistamiseksi tehtyjä asioita. Kuten alussa siteeraamani John Donnen *Sonnet X* päättyy:

One short sleep past, we wake eternally

And death shall be no more; Death, thou shalt die.

5 LÄHTEET

- Brown, Andy R., Karl Spracklen, Niall Scott, ja Keith Kahn-Harris. 2016. "Introduction: Global Metal Music and Culture and Metal Studies." *Global Metal Music and Culture: Current Directions in Metal Studies*, toimittaneet Brown, Andy R., Karl Spracklen, Niall Scott, ja Keith Kahn-Harris, 1–21. New York: Routledge, 2016.
- Dyer, Richard. 1979. *Stars*. Lontoo: BFI.
- Frith, Simon. 1978. *The Sociology of Rock*. Lontoo: Constable.
- Haapanen, Lauri. 2011. "Sitaattien Tehtävät Ja Tekeminen Kaunokirjallis-Journalistisissa Lehtijutuissa." *Media & Viestintä* 34 (3), 64–89.
- Hällsten, Martin, Christofer Edling, ja Jens Rydgren. 2019. "School's Out Forever? Heavy Metal Preferences and Higher Education." *PloS one* 14 (3) (2019): e0213716–e0213716
- Jokinen, Arja, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen. 2016. *Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.
- Julkisen Sanan Neuvosto. 2010. "Langettava 4247/SL/10". <https://www.jsn.fi/sisalto/4247-sl-10/?search=tony+halme>
- Kahn-Harris, Keith. 2007. *Extreme Metal Music and Culture on the Edge*. Oxford: Berg.
- Karjalainen, Toni-Matti, ja Eero Sipilä. 2016. "Tunes From The Land Of Thousand Lakes: Early Years Of Internalization in Finnish Heavy Metal." Teoksessa *Global Metal Music and Culture: Current Directions in Metal Studies*, toimittaneet Brown, Andy R., Karl Spracklen, Niall Scott, ja Keith Kahn-Harris, 209–226. New York: Routledge.
- Karjalainen, Toni-Matti. 2020. "And So, Finland Became a Heavy Metal Nation." Teoksessa *Made in Finland: Studies in Popular Music*, toimittaneet Toni-Matti Karjalainen ja Kimi Kärki, 45–65. Milton: Taylor and Francis.
- Kivioja, Pasi. 2012. *Iltapäivälehdet mediakentän ja yhteiskunnan muutoksessa*. Tampereen yliopisto: Tampere.
- Laaksonen, Laura, Antti Ainamo, and Toni-Matti Karjalainen. 2011. "Entrepreneurial Passion: An Explorative Case Study of Four Metal Music Ventures." *Journal of research in marketing and entrepreneurship* 13 (1), 18–36.

- Laurin, H el ene. 2011. "Triumph of the Maggots? Valorization of Metal in the Rock Press." *Popular music history* 6(1-2), 52–67.
<https://doi.org/10/1558/pomh.v6i1/2.52>
- Media Audit Finland. 2021. "KMT 2021 lehtien lukijam arat." <https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2021/10/KMT-2021-lukijamaarat-liite.pdf>.
- Partridge, Christopher H. 2015. *Mortality and Music: Popular Music and the Awareness of Death*. New York: Bloomsbury Academic.
- Rowe, Paula. 2017. "Becoming Metal: Narrative Reflections on the Early Formation and Embodiment of Heavy Metal Identities." *Journal of youth studies* 20 (6), 713–731
- Ruuskanen, Sauli. 2010. *Kuolema iltap av all a: postmoderni subjekti ja reaalinen iltap av ajournalismissa*. Tampere: Tampere University Press.
- Sir en, Vesa. 2008. "Synkkyiden luupista miljoonamyj aksi." *Helsingin Sanomat*, 7.11.2008. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000004610891.html>
- Sumiala, Johanna. 2013. *Media and Ritual: Death, Community, and Everyday Life*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Thomas, James. 2008. "From People Power to Mass Hysteria: Media and Popular Reactions to the Death of Princess Diana." *International journal of cultural studies* 11 (3), 362–376.
- Weinstein, Deena. 2014. "Just So Stories: How Heavy Metal Got Its Name—A Cautionary Tale" *Rock Music Studies* 1 (1), 36–51.
- Weinstein, Deena. 2016. "Reflections on Metal Studies." Teoksessa *Global Metal Music and Culture: Current Directions in Metal Studies*, toimittaneet Brown, Andy R., Karl Spracklen, Niall Scott, ja Keith Kahn-Harris, 22–31. New York: Routledge.